

Ἡ Ἱερωσύνη τῆς Ἐκκλησίας

Μεταξύ Κληρικοκρατίας καί Λαϊκοκρατίας, Θεσμοῦ καί Χαρίσματος

(Κείμενο ἀπό τό ἔντυπο
«Ὁρθοδοξία καί αἵρεσις» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καί Κυνουρίας, τεύχ.
120, Ἰουλ. – Σεπτ. 2022)

Κρίση θεσμῶν καί Ἱερωσύνη

Ἡ ἐποχή μας εἶναι ἐποχή ἀμφισβήτησης καί κριτικῆς τῶν πάντων. Ἡ γενικευμένη ἀμφισβήτηση, ἡ ἄρνηση κάθε αὐθεντίας, ἡ σχετικοποίηση κάθε ἀλήθειας εἶναι καίρια στοιχεῖα τοῦ φαινομένου τῆς «μετανεωτερικότητας», πού τήν χαρακτηρίζει. Ὅλοι οἱ θεσμοί, ιδιαίτερα ὅσοι θεωροῦνται «παραδοσιακοί», διέρχονται σοβαρή κρίση. Ἡ προσφορά τους στό παρελθόν δέν ἀναγνωρίζεται καί ἡ χρησιμότητά τους στό παρόν καί στό μέλλον δέν ἐκτιμᾶται. Εἶναι φυσικό, μεταξύ ὧν βρίσκονται στό στόχαστρο αὐτῆς τῆς κριτικῆς, νά εἶναι καί ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δέχεται, ἴσως, τή σφοδρότερη κριτική ἀπό κάθε ἄλλο θεσμό. Καί ἐπειδή στή συνείδηση τῶν πολλῶν ἡ Ἐκκλησία ταυτίζεται μέ τούς ὁρατούς ἐκπροσώπους της, τούς Κληρικούς, ἡ ἀμφισβήτησή της λαμβάνει τή συγκεκριμένη μορφή τῆς ἀμφισβήτησης τοῦ Κλήρου, ἀλλά καί τοῦ ἴδιου τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἱερωσύνης. «Οἱ Ἱερεῖς δέν μᾶς χρειάζονται πλέον. Δέν προσφέρουν κάτι ιδιαίτερο, δέν εἶναι ἀποδοτικοί. Ἡ κοινωνία μας χρειάζεται τεχνοκράτες, οἰκονομολόγους, μηχανικούς, ἀνθρώπους τῶν ἔργων, γνῶστες καί χειριστές τῆς σύγχρονης τεχνολογίας!»

Εἶναι ἀναμενόμενο, τέτοιες ἀντιλήψεις νά κυριαρχοῦν μεταξύ ἀθέων ἢ ὧν ἔχουν ἀποσυνδεθεῖ ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση καί ἀπό κάθε θρησκευτική πίστη. Παρόμοιες ἀντιλήψεις, ὅμως, ἐμφανίζονται καί μεταξύ πιστῶν Χριστιανῶν, μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄν ἐκεῖνο πού ἔχει ιδιαίτερη ἀξία εἶναι ἡ προσωπική σχέση καθενός μέ τόν Θεό, τότε γιατί ἀπαιτεῖται ἡ διαμεσολάβηση τῆς Ἱερωσύνης; Γιατί εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἔνταξη στήν Ἐκκλησία γιά τήν ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας μας; Δέν ἀρκεῖ ἡ προσωπική ἐπαφή μέ τόν Θεό; Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κάποιος θεσμός, μέ ὁρατή δομή καί ὀργάνωση, ἢ μήπως εἶναι ὁ ἀόρατος σύνδεσμος ὧν πιστεύουν στόν Θεό καί «κοινωνοῦν» μαζί Του; Ἡ διατύπωση τέτοιων προβληματισμῶν εἶναι σαφῆς ἔνδειξη ὅτι ἔχει κλονιστεῖ σημαντικά ὅ,τι ἀποκαλοῦμε συνήθως ἐκκλησιαστικό ἢ ἐκκλησιολογικό φρόνημα!

Ἴσως λίγοι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀμφισβήτηση αὐτή πρωτοεμφανίστηκε στούς κόλπους τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστιανισμοῦ πρῖν ἀπό κάποιους αἰῶνες. Εἰδικότερα, ἡ θρησκευτική Μεταρρύθμιση τοῦ 16ου μ.Χ. αἰ. (Προτεσταντισμός) ἦταν τό πρῶτο ἰσχυρό κίνημα, πού ἀποδόμησε τήν περί Ἐκκλησίας καί Ἱερωσύνης χριστιανική πίστη. Οἱ παραπάνω προβληματισμοί, πού ἐμφανίζονται ἀκόμη καί μεταξύ Ὁρθόδοξων πιστῶν, εἶναι κλασικές προτεσταντικές θέσεις. Ὅμως, εἶχε ἤδη προηγηθεῖ μιά ἄλλη διαστροφή τῆς περί Ἐκκλησίας καί Ἱερωσύνης ἀλήθειας ἐντός τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Ὁ Προτεσταντισμός προέκυψε ἀκριβῶς, ὡς ἀντίδραση σ' αὐτή τή διαστροφή, καταλήγοντας στό ἄλλο ἄκρο, ὅπως θά δοῦμε. Ἡ διαστροφή ἀναφέρεται στή σχέση Κλήρου καί Λαοῦ, καθῶς καί στή σχέση «θεσμοῦ» καί «χαρίσματος» ἐντός τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Λέγοντας «θεσμός» ἐννοοῦμε, συνήθως, τό λειτουργημα τῆς Ἱερωσύνης, δηλ. τήν εἰδική Χάρη, πού λαμβάνει κάποιος μέ τή Χειροτονία του νά τελεῖ τά Μυστήρια, νά διδάσκει τόν Λαό τοῦ Θεοῦ καί νά προϊύσασται στήν Ἐκκλησία. Καί λέγοντας «χάρισμα» ἐννοοῦμε ὅλα ἐκεῖνα τά πνευματικά χαρίσματα, πού χορηγοῦνται στούς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας στόν ἀγῶνα γιά τόν προσωπικό ἁγιασμό τους. Μέ αὐτή τήν ἔννοια, τό πρόβλημα τίθεται ὡς ἑξῆς: Τί προηγεῖται στήν Ἐκκλησία, ὁ «θεσμός» ἢ τό «χάρισμα», οἱ μόνιμοι Λειτουργοί (Κληρικοί) ἢ οἱ Ἅγιοι (χαρισματοῦχοι); Οἱ σύγχρονοι θεολόγοι

ἀποκαλούν τό πρόβλημα αὐτό «διαλεκτική θεσμοῦ καί χαρίσματος». Ἄς δοῦμε ὅμως, πῶς ἐμφανίζεται τό πρόβλημα σέ δύο διαφορετικές ἐκδοχές τοῦ Χριστιανισμοῦ, τή ρωμαιοκαθολική καί τήν προτεσταντική.

Ἡ Βατικάνεια ἀντίληψη γιά τήν Ἱερωσύνη

Ὅπως εἶναι γνωστό, κατά τήν Ὁρθόδοξη Παράδοση, ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός ἀποτελεῖ ἔκπτωση ἀπό τόν αὐθεντικό Χριστιανισμό τῶν δέκα πρώτων αἰώνων. Εἶναι σαφές διαφοροποίηση ἀπ' αὐτόν, πού διαπιστώνεται ἀκόμη καί ἱστορικά. Ὁ σύγχρονος ἅγιος Ἰουστίνος Πόποβις τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας (1894-1979), τόν ἀποκαλεῖ «πτώση», ἀναφέροντας χαρακτηριστικά: «Στήν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπάρχουν τρεῖς κυρίως πτώσεις: τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Πάπα»! Μεταξύ ἄλλων ἐντός τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, μποροῦν νά ἐντοπιστοῦν πολλές ἐκκλησιολογικές διαστροφές καί διαφοροποιήσεις.

Εἰδικότερα, ἀπό τίς δύο ὄψεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπερτονίζεται ἡ ἐξωτερική καί ὄρατή ὄψη (ἡ Στρατευομένη Ἐκκλησία), σέ βάρος τῆς ἀόρατης (Θριαμβεύουσας) Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατανοήθηκε περισσότερο ὡς θεσμός, στόν ὁποῖο κυριαρχεῖ ἡ δομή καί ἡ ὀργάνωση. Κατά τόν ἴδιο τρόπο, κατανοήθηκε καί ἡ Ἱερωσύνη. Αὐτή ἔπαψε νά θεωρεῖται διακονία τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἢ δωρεά τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου καί ἀσκεῖται πλέον ὡς ἐξουσία, καταπιεστική μάλιστα γιά τούς λαούς τῆς Δύσεως. Οἱ βαθμοί τῆς Ἱερωσύνης, ὁ Διάκονος, ὁ Πρεσβύτερος καί ὁ Ἐπίσκοπος, κατανοοῦνται ὡς «ἀξιώματα» (βαθμίδες ἐξουσίας) ἐντός τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (στήν Ὁρθόδοξη ὀρολογία ἀποφεύγουμε τούς ὄρους «ἀξιώματα» - «ἀξιωματοῦχοι» γιά τούς φορεῖς τῆς Ἱερωσύνης καί χρησιμοποιοῦμε τούς ὄρους «λειτουργήματα» - «λειτουργοί» λέμε π.χ. «τό λειτούργημα τοῦ Ἐπισκόπου»).

Στήν κορυφή τῆς πυραμιδικῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας βρίσκεται ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης (ὁ Πάπας). Ἡ ἐξουσία του ἐπεκτείνεται σέ ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, τό δέ πρωτεῖο του εἶναι σαφῶς «πρωτεῖο ἐξουσίας». Δέν ἀσκεῖ ἐξουσία σέ συγκεκριμένο χῶρο (στίς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως) καί τό πρωτεῖο του δέν εἶναι «πρωτεῖο τιμῆς», ὅπως συνέβαινε στήν ἀρχαία ἀδιαίρετη Ἐκκλησία καί ὅπως ἰσχύει μέχρι σήμερα γιά τούς Πατριάρχες τῆς Ἀνατολῆς. Ἐπιπλέον, κατέχει, ὑποτίθεται, καί «πρωτεῖο ἀληθείας»: ὅταν ὁμιλεῖ «ἀπό Καθέδρας», ἀπευθυνόμενος στήν «Καθολική Ἐκκλησία» («Urbī et Orbī»), τότε οἱ λόγοι καί οἱ ἀποφάσεις του εἶναι ἀλάθητα καί ἀποφαίνεται ὀριστικά καί ἀμετάκλητα γιά κάθε ζήτημα (πρόκειται γιά τήν αἴρεση τοῦ παπικοῦ ἀλάθητου)! Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου παραμερίστηκε ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ Χριστός εἶναι κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπικράτησε ἡ ἀντίληψη ὅτι ὁ Πάπας εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτός θεωρεῖται ὁ μοναδικός ἀντιπρόσωπος («vicarius») τοῦ Χριστοῦ στή γῆ. Ἡ παρουσία του ἀναπληρώνει τήν παρουσία τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ: ἐφ' ὅσον ὁ Πάπας ρυθμίζει μόνος του τά τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Χριστός δέν χρειάζεται οὔτε νά ἐνεργεῖ, οὔτε νά φροντίζει, οὔτε νά ἐνδιαφέρεται γιά τήν Ἐκκλησία Του, ἀλλά ὀφείλει νά παραμένει «ἐξόριστος» στόν οὐρανο! Ὁ ἐκάστοτε Πάπας ἀσκεῖ τήν ἐξουσία, πού ὁ Κύριος παρέδωσε, δῆθεν, στόν ἀπόστολο Πέτρο, ἀλλά καί ἐνσαρκώνει τό πρόσωπο τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: εἶναι «ὁ ἴδιος ὁ Πέτρος» («Petrus ipse»)!

Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ θέση τοῦ Πάπα στόν Ρωμαιοκαθολικισμό διαφέρει οὐσιαστικά ἀπό αὐτή τῶν Ἐπισκόπων. Ὁ Πάπας δέν εἶναι ἕνας ἀπό τούς Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ὁ «πρῶτος μεταξύ ἴσων», ἀλλά ἐκεῖνος πού κατέχει τό πλήρωμα τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας. Ὅ,τι ἔχει κάθε Ἐπίσκοπος, τό ἔχει λάβει καί τό ἀντλεῖ ἀπό τόν Πάπα, ἀλλά καί τό ἀσκεῖ λόγω τῆς κοινωνίας του μέ αὐτόν. Ἀκόμη καί ὅταν οἱ Ἐπίσκοποι συνέρχονται σέ Σύνοδο, ὅ,τι ἔχουν ὅλοι μαζί ὑστερεῖ καί ὑπολείπεται ἔναντι ἐκείνου πού ἔχει ὁ Πάπας μόνος του. Γι' αὐτό ὁ Πάπας μπορεῖ νά ἀκυρώνει κατά τή βούλησή του τίς ἀποφάσεις κάθε Συνόδου, ἀκόμη καί Οἰκουμενικῆς. Οἱ Σύνοδοι τοῦ Παπισμοῦ ἔχουν συμβουλευτικό ἢ μᾶλλον διακοσμητικό χαρακτήρα.

Πρακτικά, εντός της Δυτικής Ἐκκλησίας δημιουργήθηκε ἕνα συνεχῶς διευρυνόμενο χάσμα μεταξύ Κλήρου καί Λαοῦ. Κλήρος καί Λαός δέν θεωροῦνται πλέον μέλη ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ Σώματος, συνδεδεμένα καί ἑνωμένα ὀργανικά. Ὁ ρόλος καί οἱ ἀρμοδιότητες τοῦ Λαοῦ περιορίστηκαν στό ἐλάχιστο. Ὁ Λαός ἔγινε παθητικός ἀποδέκτης ὧσων τελοῦν καί ἐνεργοῦν οἱ Ἱερεῖς. Δέν μετέχει ἐνεργῶς στά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτά, καί ἰδιαίτερα ἡ Θεία Εὐχαριστία, δέν θεωροῦνται πλέον ἔργα «τῆς Ἐκκλησίας διά τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ Πρεσβυτέρου», ἀλλά ἔργα «τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ Πρεσβυτέρου γιά τήν Ἐκκλησία» (στήν Ὁρθόδοξη Λειτουργία, ἀντίθετα, ὅλες οἱ εὐχές εἶναι σέ πληθυντικό ἀριθμό, ἀπευθυνόμενες στόν Θεό ἀπό ὀλόκληρη τήν Ἐκκλησία: «δεόμεθα», «ἰκετεύομεν», «προσφέρομεν» κ.λπ.). Τά Μυστήρια ἔγιναν ἔργα ἀποκλειστικά καί μόνο τοῦ Ἱερατείου: ὁ Λαός δέν «μετέχει», ἀλλ' ἀπλῶς «παρακολουθεῖ» τά τελούμενα. Στό κορυφαῖο τῶν Μυστηρίων, τῆ Θ. Εὐχαριστία, τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔπαψε νά χορηγεῖται στούς λαϊκοῦς καί μεταδίδεται μόνο τό Σῶμα (ὄστια). Ἡ παθητική συμμετοχή στά Μυστήρια ἐπέφερε τήν ἀπομάκρυνση ἀπό τήν ἴδια τήν Ἐκκλησία, ἀφοῦ αὐτή «σημαίνεται ἐν τοῖς Μυστηρίοις» (ἡ οὐσία τῆς ἔγκειται στά Μυστήριά της), καί ἀργότερα ὀδήγησε στό φαινόμενο τῆς ἐκκοσμίκευσης καί τῆς ἀποχριστιανοποίησης τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Ἡ ἐπιβολή τῆς ἀγαμίας σέ ὅλες τίς βαθμίδες τοῦ Κλήρου διεύρυνε ἀκόμη περισσότερο τό χάσμα μέ τόν Λαό, ὁ ὁποῖος στή συντριπτική του πλειοψηφία ἀποτελεῖται ἀπό ἐγγάμους.

Ἐπιπλέον, ὁ Λαός ἔγινε τό «ἀντικείμενο», πάνω στό ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἐξουσία τοῦ Κλήρου. Σέ πολλές περιπτώσεις ἡ ἐξουσία αὐτή ἔγινε καταδυνάστευση καί ἐκμετάλλευση, μέ ἀνυπολόγιστες συνέπειες γιά τόν δυτικό Χριστιανισμό. Ἰδιαίτερα, ὅταν ἀπό τόν 10ο μ.Χ. αἰ. οἱ Φράγκοι κατέλαβαν τόν Παπικό θρόνο, ἐνίσχυσαν στό ἔπακρο τήν ἐξουσία τοῦ Κλήρου, γιά τήν ἐξυπηρέτηση τῶν δικῶν τους ἐθνικοπολιτικῶν συμφερόντων. Ἐπιπλέον, ὑπέταξαν τήν Ἱερωσύνη στίς κοινωνικές πλάνες τους γιά δῆθεν φυσική διάκριση τῶν ἀνθρώπων σέ τάξεις αἵματος («εὐγενεῖς» καί «μὴ εὐγενεῖς»): ὁ Κλήρος διαιρέθηκε σέ «κατώτερο» (ἀπλοῦς Ἱερεῖς, προερχόμενους ἀπό τά λαϊκά στρώματα) καί «ἀνώτερο» (Ἐπισκόπους καί Ἡγουμένους μεγάλων Μονῶν, προερχόμενους ἀποκλειστικά ἀπό τήν τάξη τῶν «εὐγενῶν»). Σέ κάποιες περιπτώσεις, μάλιστα, ἡ ἐξουσία αὐτή ἀπέλιψε τήν ἐλευθερία, ἀκόμη καί τή ζωή τοῦ Λαοῦ (Ἱερά Ἐξέταση, καύση τῶν «αἰρετικῶν» «στήν πυρά»!). Τό φαινόμενο αὐτό τοῦ ὑπερτονισμοῦ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κλήρου καί τῆς ἐπιβολῆς του στόν Λαό ἀποκαλεῖται συνήθως «Κληρικαλισμός».

Ἡ ἐξουσία τοῦ Κλήρου ἐπεσκίασε καί, τελικά, ἀπέπνιξε τά πνευματικά χαρίσματα, πού χορηγοῦνται σέ ἀγίους ἀνθρώπους. Ἡ θέση τῶν Ἀγίων στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ὑποβιβάστηκε. Βέβαια, τούς ἀποδίδεται ἀκόμη τιμή, ὅμως τά αὐθεντικά κριτήρια τῆς ἀγιότητας ἐξέλειψαν: ἐπειδή ἔπαψαν νά ὑπάρχουν γνήσιοι Ἅγιοι, «ἀγιοποιοῦνται» πλέον ὅσοι διαπρέπουν σέ κοινωνικές δραστηριότητες, σέ φιλανθρωπικά ἔργα, στήν καλλιέργεια τῶν γραμμάτων (Θεολογία, Φιλοσοφία), σέ ἀγῶνες γιά τή «δόξα» τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα δέ ἐπιφανεῖς Κληρικοί καί Πάπες! Ἡ αὐθεντία τῶν Ἀγίων, ἐπίσης, κλονίστηκε: οἱ Ἅγιοι ἔπαψαν νά θεωροῦνται «φωστῆρες» καί «διδάσκαλοι» τῆς Ἐκκλησίας καί τῆ θέσης τους κατέλαβαν οἱ λεγόμενοι «ἀκαδημαϊκοὶ θεολόγοι».

Ἀπό τόν ἀκραῖο Κληρικαλισμό στήν ἀπόρριψη

Ὁ Προτεσταντισμός, μέ τήν ἐμφάνισή του ἀπό τόν 16ο μ.Χ. αἰ., ἀντέδρασε σέ ὅλες αὐτές τίς ἀκρότητες τοῦ Παπισμοῦ, ἀλλά καί σέ πολλές ἄλλες, στήν προσπάθειά του νά ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τήν ἐξουσία τοῦ Κλήρου καί νά ἐπανεῦρει τήν «αὐθεντικότητα» τοῦ ἀρχέγονου Χριστιανισμοῦ. Πίστεψε ὅτι αὐτό θά γίνει μέ ὀδηγό μόνο τήν Ἁγία Γραφή καί ἄρχισε νά ἀπορρίπτει ὅ,τι μέ τήν πρώτη ματιά φαίνεται ὅτι δέν ἔχει ἰσχυρά ἐρεῖσματα σ' αὐτήν. Ὅμως, ἡ Ἁγία Γραφή δέν ἐρμηνεύεται μέ τήν κοινή λογική καί ἔξω ἀπό τόν φυσικό της ὄραο, τήν Ἐκκλησία. Δυστυχῶς, οἱ περὶ Ἐκκλησίας, Μυστηρίων καί Ἱερωσύνης ἀλήθειες ἦταν οἱ πρῶτες πού ὑπέστησαν τήν ἀπόρριψη ἢ τήν ἀλλοίωση ἀπό τό προτεσταντικό κίνημα.

Ἡ οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, κατά τίς ἀντιλήψεις τῶν μεταρρυθμιστῶν, δέν ἔγκειται στό Μυστήριά της, ἀφοῦ αὐτά δέν γίνονται πλέον ἀποδεκτά, ἀλλά στήν προσωπική πίστη. Σῶζεται ὁποῖος ἀποφασίζει προσωπικά νά πιστέψει, δηλαδή νά δεχθεῖ τόν Χριστό σάν προσωπικό Σωτήρα καί Λυτρωτή του, καί τή στιγμή ἀκριβῶς πού ἀποφασίζει νά πιστέψει. Τό Βάπτισμα καί ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι συμβολικές πράξεις καί τελετές, πού δέν συμβάλλουν οὐσιαστικά στή σωτηρία. Τό μέν Βάπτισμα εἶναι τυπική ἐπιβεβαίωση τῆς «σωτηρίας», πού ἔχει ἤδη συντελεστεῖ, στή δέ Εὐχαριστία ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος ἀπλά καί μόνο συμβολίζουν τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ὁρατή ὄψη τῆς Ἐκκλησίας σχεδόν ἀπορρίπτεται. Στή μυστική καί ἀόρατη Ἐκκλησία ἀνήκουν ὅσοι συνδέονται μεταξὺ τους «διά πίστεως». Αὐτοί, βέβαια, ἔχουν καί ἐξωτερικά μιὰ ὑποτυπώδη δομή καί ὀργάνωση, ὅμως στήν πραγματικότητα εἶναι διασπασμένοι σέ ἀνεξάρτητες καί ἀλληλοκατηγορούμενες ομάδες («ἐκκλησίες»!).

Στίς ομάδες αὐτές κυρίαρχο στοιχεῖο εἶναι ὁ Λαός (Λαϊκοκρατία - Ὀχλοκρατία). Εἰδική Ἱερωσύνη δέν ἀναγνωρίζεται, ἀφοῦ ἡ Ἱερωσύνη θεωρεῖται ὅτι ἀνήκει σέ ὅλο τόν Λαό (γενική Ἱερωσύνη). Βέβαια, σέ κάθε ομάδα προΐστανται κάποιοι «Ποιμένες» ἢ «Πάστορες» («Πρεσβύτεροι», «Ἐπίσκοποι» ἢ «Διάκονοι»), ὅμως αὐτοί δέν εἶναι μόνιμοι Λειτουργοί. Ἐκλέγονται, συνήθως, γιά συγκεκριμένο διάστημα, ἀσκοῦν προσωρινά τά ἔργα τῆς Ἱερωσύνης καί ἔπειτα παραδίδουν τήν «ἐξουσία» τους σέ ἄλλους. Ἐπίσης, τελοῦν τό Βάπτισμα, τήν Εὐχαριστία καί τά τῆς λατρείας, ἐπειδή ὅμως οἱ πράξεις αὐτές δέν ἀναγνωρίζονται ὡς Μυστήρια πού σῶζουν, κατ' ἐξοχήν ἔργο τους εἶναι **τό κήρυγμα**.

Κάτι ἀντίστοιχο συμβαίνει καί μέ τήν ἀγιότητα. Θεωρητικά, ὁ Προτεσταντισμός τήν ἀποδέχεται καί ὑπερτονίζει τήν προσωπική σχέση μέ τόν Θεό, χωρίς τήν ἀναγκαιότητα τῆς Ἐκκλησίας, τή στήριξη τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καί τή διαμεσολάβηση τῆς Ἱερωσύνης. Ὅμως, τήν θεωρεῖ κατάσταση ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή ἀπορρίπτει τήν εἰδική ἔννοια τῆς ἀγιότητας. Ἄγνοεῖ τό γεγονός ὅτι κάποια μέλη τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νά προοδεύσουν στήν ὁμοίωση πρός τόν Θεό, ὥστε νά γίνουν γνήσιοι «φίλοι Χριστοῦ», νά λάβουν πνευματικά χαρίσματα, νά ἐπιτελοῦν τά «ἔργα» πού ἐπιτελεῖ Ἐκεῖνος καί μεγαλύτερα ἀπό τά «ἔργα» πού ἐπιτελεῖ Ἐκεῖνος (Ἰω. 12,12, δηλ. νά θαυματουργοῦν), νά προβάλλονται ἀπό τήν Ἐκκλησία ὡς πρότυπα γιά τά ὑπόλοιπα μέλη της καί τούς ἀποδίδεται ἰδιαίτερη τιμή. Αὐτή ἡ κατάσταση ἐπιτυγχάνεται, βέβαια, μόνο ἐντός τῆς μίας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι στίς προτεσταντικές αἰρετικές παραφυάδες. Ἐνα μέρος τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀναζητῶντας τά πνευματικά χαρίσματα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἐξέλαβε ὡς τέτοια τά διάφορα φαινόμενα πλάνης, πού ἐπιτελοῦνται μέ τή δαιμονική ἐνέργεια καί εἶναι πολύ γνωστά στήν Ὁρθόδοξη Παράδοση.

Ἡ μαρτυρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς Παράδοσης

Ἄν ὁ Παπισμός ἀπομακρύνθηκε ἀρκετά ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας στό ζήτημα τῆς Ἱερωσύνης, ὁ Προτεσταντισμός ἀπομακρύνθηκε πολύ περισσότερο. Ἀπέρριψε τή μυστηριακή Ἱερωσύνη καί καλλιέργησε τόν ἀτομισμό (ἀπ' εὐθείας σχέση μέ τόν Θεό) στή διαδικασία τῆς σωτηρίας. Ὅμως, ὁ ἀτομισμός (ἡ λεγόμενη «φαρισαϊκή εὐσέβεια») εἶναι ἐκεῖνο πού στιγματίζει ὁ Κύριος στό Εὐαγγέλιο, ἐκεῖνο πού καταπολεμᾷ ἡ Ἁγία Γραφή καί ἐκεῖνο πού ἡ Ὁρθόδοξη Παράδοση θεωρεῖ ὡς μέγιστη πνευματική ἀσθένεια. Κανείς δέν μπορεῖ νά σωθεῖ μέ μιὰ τέτοια ἀπ' εὐθείας σχέση μέ τόν Θεό. Σῶζονται μόνο ὅσοι μέσα στήν Ἐκκλησία ἀγωνίζονται μαζί μέ τούς ἀδελφούς τους («σύν πᾶσι τοῖς ἁγίοις»!), «ἀλλήλων τά βάρη βαστάζοντες» καί μόνο ἔτσι «ἀναπληροῦντες τόν νόμον τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6,2). Γι' αὐτό οἱ μεγάλοι Πατέρες, στό πνεῦμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τόνιζαν συνεχῶς ὅτι «ἐκτός Ἐκκλησίας δέν ὑπάρχει σωτηρία»!

Ἡ προτεσταντική ἀτομική «εὐσέβεια» ὑπονοεῖ σαφῶς ὅτι ἡ ἐνεργός παρουσία τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι τόσο ἀναγκαῖα γιά τή σωτηρία. Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται νά κατέχει ὅλες τίς προϋποθέσεις τῆς σωτηρίας! Ὅμως, στήν Ὁρθόδοξη ὁ Χριστός εἶναι συνεχῶς παρών καί ἐνεργῶν στή ζωὴ τῶν πιστῶν, διά τῆς Ἐκκλησίας

Του, διά τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καί διά τῆς εἰδικῆς Ἱερωσύνης. Οἱ Κληρικοί μετέχουν ἀκριβῶς στήν Ἱερωσύνη τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ. Ἐκκλησία, Ἱερωσύνη καί Μυστήρια συνδέονται στενά μεταξύ τους: χωρίς Ἱερωσύνη δέν τελοῦνται Μυστήρια, χωρίς Μυστήρια δέν ὑπάρχει Ἐκκλησία καί χωρίς Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει σωτηρία. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Ἱερωσύνη εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος τῆς σωτηρία μας. Γι' αὐτό καί προτυπώνεται σαφῶς στήν Παλαιά Διαθήκη: ὅπως ἐκεῖ ὑπῆρχε ἡ γενική Ἱερωσύνη τοῦ Λαοῦ (τό «βασιλείον ἱεράτευμα») καί ἡ εἰδική ὅσων λάμβαναν τό εἰδικό χρίσμα νά τελοῦν τίς θυσίες, ἔτσι καί στήν Ἐκκλησία ὑπάρχει καί ἡ γενική καί ἡ εἰδική Ἱερωσύνη. Ἡ πρώτη ἀναφέρεται στήν δυνατότητα κάθε πιστοῦ νά θυσιάζεται γιά τή σωτηρία του. Ἡ δεύτερη ἀναφέρεται στό «χάρισμα» πού ἔχει δοθεῖ σέ κάποιους μέ τή Χειροτονία τους νά τελοῦν τά Μυστήρια.

Τό χάρισμα αὐτό δέν ἐκτρέπεται σέ ὁποιαδήποτε μορφή ἐξουσίας, καταπιεστικῆς τοῦ Λαοῦ, ὅπως συνέβη στόν Παπισμό. Εἶναι χάρισμα διακονίας τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί θυσίας: ὅπως ὁ Χριστός «οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλά διακονῆσαι» (Ματθ. 20,28), ἔτσι καί οἱ φορεῖς τῆς Ἱερωσύνης Του ὑπάρχουν γιά νά ὑπηρετοῦν καί νά θυσιάζονται. Ἡ Ἱερωσύνη μόνο στό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καί σέ σχέση μέ τόν Λαό ὑπάρχει. Οὔτε ὁ Κλῆρος χωρίς τόν Λαό, οὔτε ὁ Λαός χωρίς τόν Κλῆρο μπορεῖ νά συνιστᾷ Ἐκκλησία. Ἡ παρουσία τοῦ Λαοῦ εἶναι ἀπαραίτητη στήν τέλεση τῶν Μυστηρίων: τά Μυστήρια εἶναι ἔργα τῆς Ἐκκλησίας διά τοῦ Ἱερέως καί ὄχι τοῦ Ἱερέως γιά τήν Ἐκκλησία.

Μεταξύ τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ μπορεῖ κάποιος νά λαμβάνουν πνευματικά χαρίσματα, ἐπιτυγχάνοντας τόν στόχο τῆς ἀγιότητας (θεώσεως). Στή αὐθεντική λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας δέν ὑπάρχει ἀνταγωνισμός μεταξύ χαρισματούχων (Ἁγίων) καί μόνιμων Λειτουργῶν (Κληρικῶν), οὔτε τίθεται ζήτημα προτεραιότητας μεταξύ «χαρίσματος» καί «θεσμοῦ»: οἱ Ἅγιοι σέβονται ἀπόλυτα τούς Κληρικούς τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ Κληρικοί σέβονται καί τιμοῦν τούς Ἅγίους, ὄχι μόνο μετά τήν κοίμησή τους, ἀλλά καί ἐν ζωῇ. Στίς περισσότερες περιπτώσεις, μάλιστα οἱ ιδιότητες αὐτές συμπίπτουν στά ἴδια πρόσωπα, δηλ. οἱ Ἅγιοι εἶναι καί Κληρικοί τῆς Ἐκκλησίας.

Ἱερεὺς Σωτήριος Ὁ Ἀθανασούλιας

